

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

IV. De Probatione Ætatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

- Juce clariores probationes exigantur, *l. fin. C. de Probat.* Solam etiam, si indicis & ad-
miniculis aliis non adjuvetur, aut valde ve-
hemens non sit, ad personam eam gravatam
torturam non sufficere, Felini in *c. Veniens*
10. de Test. & attest. n. 11. Baldi in l. Testium
3. ff. de Testib. Clari §. fin. q. 12. num. 1.
37 & aliorum communis est doctrina. Non
tamen etiam in hujusmodi causis omni
caret effectu; cum ex ea procedi valeat
ad inquisitionem specialem in personam
diffamatam: imò huic indicii valeat pur-
gatio canonica, *can. Presbyter, 2. q. 4.*
& ante hanc suspensioni ab officio & be-
neficio sit locus, *c. Inter 5. de Purgat.*
Canon. cit. Felinus num. 14. Mascard.
Conclus. 755. à n. 19. & Haunold. n. 354.
38. In Civilibus causis legitime probata
plerumque vim obtinet probationis se-
miplenæ, ut colligitur ex *l. Testium cit.*
§. 2. verbis, Consentiens fama confirmat
rei, de qua quaritur, fidem: quibus se-
miplenæ probationis vis denotatur; ut
fama, licet sola rei fidem regulariter non
faciat, unius tamen de veritate deponen-
tis testimonio vel scripturæ privatæ ac-
cedens, eam ad plenam fidem faciendam
confirmet, *cit. Mascard. Conclus. 754.*
n. 11. & Haunold. n. 354.
39. Quibusdam, licet minus frequentibus,
casibus plenam fidem facit, v.g. cum
alicujus loci Consuetudo, populi Opinio,
communis loquendi usus sive significatio
est probanda: quando agitur de vitan-
do peccato v.g. ut impediatur matrimo-
nium, propter consanguinitatis, vel aliud
impedimentum dirimens inter personas
contrahentes intercedens: in factis anti-
quis: in rebus occultis &, quæ valde
difficilis sunt probationis: in rebus mo-
dici præjudicii, & in nonnullis aliis cau-
sis, à *cit. Mascardo à n. 7. relatis.*
40. Semiplena probatione minorem vim
etiam in causis Civilibus habet, quando

istæ valde arduæ & magni præjudicii
sunt, aut fama à malevolis, maledicis, aut
levibus hominibus orta est, vel propaga-
ta: quando testes de ea deponentes non
sunt omni exceptione maiores, aut ipsa
verisimilis non est; quòd non solum aliis
adminiculis non adjuvetur, sed argumen-
tis & præsumptionibus in contrarium
militantibus infirmetur: de cujusmodi
fama loqui videntur DD, qui ei semi-
plenè probandi vim in Civilibus quoque
causis negant apud *cit. Mascard. n. 4.*
& Jordanum à *n. 138.*

ARTICULUS IV.

De Probatione Ætatis,

SUMMARIUM.

41. Ætatem probat, qui eam pro se in
adversarii præjudicium allegat.
42. Sive pro aliquo consequendo,
43. Sive pro alio impediendo,
44. Sive actum impugnando eam alle-
gat.
45. Nisi præsumptionibus pro se militan-
tibus adjuvetur.
46. Probatur testimonio depositionibus,
47. Fide instrumentorum,
48. Juris vel hominis præsumptionibus.
49. Computanda ætas est, non à conse-
ptionis,
50. Vel Baptismi suscepti,
51. Sed à natiuitatis die.
52. De ætatis annis lege præscriptis præ-
gnantes DD Regula.
53. Verba admittentia ultimum annum
inchoatum,
54. Eumque exigentia completum,
55. Qualis in dubio fere exigitur.
56. Ultima tamen ejus dies inchoata
favorabilibus sæpe pro completa
habetur.

Frequent

41. **F**Requens in & extra iudicium mentio aut controversia est ætatis, de cuius probatione agendi occasionem præbet, *in presentia 8.* sui rerumque suarum Monasterio facta oblatio, minoris ætatis prætextu impugnata, & ob legitimæ probationis defectum per sententiam confirmata. Unde

Dubium oritur primò, cui ætatis probatio incumbat. Qua in re variæ & inter se pugnantes sunt DD. opiniones, quarum confutationi, aut in concordiam reductioni immorari cum à propolitæ brevitatis studio alienum sit, à doctrina *n. 9.* tradita & *c. cit.* decisioni consentanea non recedendum, & statuenda

Regula generalis est, ætatem tam majorem, quam minorem, probandam ab eo, qui sive agendò sive excipiendò eam tanquam suæ intentionis fundamentum allegat, ut cum Panormit. *in c. cit. n. 28.* Beroio *ibid. num. 201.* Bartolo *in l. De atate 43. ff. de Minor. n. 12.* & Saliceto *in l. Cum te 9. C. de Probat. n. 1.* tradunt Oddus *de Restit. in integ. p. 1. q. 37. n. 3.* & Mascard. *de Probat. conclus. 666. num. 1.* & alii, eam desumentes ex *c. in presentia cit.* in cuius textûs casu in minoris ætatis probatione deficientes succubere: ex *l. De atate cit. l. Si minorem 4. C. de In integ. restit. min. & l. Eam te cit.* quibus locis ejusdem ætatis probatio imponitur in integrum restitutionis auxilium imploranti. Ratio est partim; quia quilibet probare tenetur fundamentum suæ intentionis, sive id, quod circa rem in iudicium deductam in alterius præjudicium asseverat, *l. Ei incumbit 2. junctâ Glosâ, V. Eodem, ff. de Probat.* ut dictum *à n. 8.* partim verò; quia, ætatem in iudicio allegans, allegare in eo dicitur tempus: quod, cum intentionis vel exceptionis est fundamentum, probari est necesse, *l. Eum autem 17. ff. de*

Negot. gest. Antonell. Lib. 1. de Temp. Legal. cap. 12. n. 1.

Quoniam verò, sicut cætera pleræque, sic & hæc Regula perpetua non est, sed quandoque fallit, pro ejus declaratione referre juvabit nonnullos casus, ætatis probationem exposcentes.

Primò ergo ætas aliquando allegatur ad ostendendam habilitatem ad alicujus consecutionem: quò casu illius probatio incumbit, id consequi volenti; sic enim ad sacros Ordines vel professionem Religiosam admitti, aut beneficium, vel dignitatem Ecclesiasticam consequi volens, ætatem Canonicam se implevisse, vel attigisse, probare debet: ut Apostolica aliarumque Curiarum Ecclesiasticarum nota praxis docet. Sic etiam, si ex voluntate testatoris Titio restituenda hæreditas, aut legatum præstandum sit, *Cum impleverit annum viceimum primum, Titius*, si illius restitutionem, vel istius præstationem petat, eam ætatem exactam probare tenetur, *l. Ex his 5. C. Quando dies Leg. ced.* eodémque modò impuberi, *Si in atate pupillari decesserit*, substitutus, si ex substitutione ad hæreditatem admitti velit, institutum in ætate pupillari decessisse, probandi onere gravatur, *Covarruvias Lib. 2. Var. cap. & num. 7. & Menoch. Lib. 2. presumpt. 50. num. 33.* quia his casibus ætas fundamentum est intentionis & rationem habet conditionis: suæ autem intentionis fundamentum, & conditionis eventum, qui hunc asserit, probare tenetur, *l. Ei incumbit & l. Ex his cit.*

Secundò, aliquando ætas allegatur ad impediendam admissionem ad officium vel munus v.g. iudicis, procuratoris: quò casu non, ad hoc admittendus ætatem, Jure requisitam, sed minorem, sive Jure præscriptæ ætatis defectum probare tenetur, qui hunc opponit; cum in hoc ejus intentio

T

intentio

intentio fundetur, *cit.* Mascard. n. 44. Menoch. n. 30. Secus est, quando ætas minor sive, Canonice ætatis defectus, opponitur ad impediendam alicujus electionem, istius confirmationem aut, alicujus beneficii, vel officii Ecclesiastici collationem; quia in hujusmodi spiritualium consecutione à sacris Canonibus requisita ætas semper, eoque etiam casu probanda est, quò nemo se opponit, ad detrimenta Ecclesiarum & animarum pericula facilius excludenda; Salicet *l. cit.* n. 5.

44. Tertiò, ætas aliquando allegatur ad actum jam perfectum impugnandum, aut irritandù, v.g. ad ostendendum testamentum, vel collationem Jure non subsistere, aut esse obnoxium rescissioni: quò casu actum ex ætatis defectu impugnantibus probationem incumbere, certum & non obscure proditum est, *c. In presentia cit.* ubi oblationem sive donationem Monasterio factam minoris ætatis allegatione impugnans succubuit; quòd defecerit in ætatis illius probatione. Idem aperte traditur, *l. Si minorem cit.* quò loco adversus contractum aliùve actum in integrum restitutionis auxilium imploranti minoris ætatis probatio imponitur. Ratio est non solum; quòd ætas illa fundamentum sit ejusmodi implorationis: sed etiam; quòd actum jam perfectum impugnans, sive eum ob ætatis defectum invalidum, vel restitutioni obnoxium asserens, contra se habeat præsumptionem, quòd actus, debitam formam habens, cum persona legitima etiam quoad ætatem celebratus præsumatur, *l. Ab ea parte 5. pr. ff. de Probat.* Decius *in t. cit.* n. 10. Salicetus *in l. Cùm te cit.* n. 5. Mascard. *Conclus. cit.* n. 8. & Menoch. *cit. præf.* 50. n. 22. hinc rectè inferens, electionem confirmatam & institutionem in beneficio, testamentum vel contractum ex defectu ætatis impugnanti isti-

us suæ allegationis probationem incumbere.

Quartò, ætas allegari potest ad actus perfecti justificationem, ut cùm tutor pupillo, vel minori curator datus est, & datio arguitur nullitatis; quòd is, cui tutor vel curator datus est, jam sit major; quò casu non ei, qui tutorem vel curatorem dedit, minoris: sed majoris ætatis probatio incumbit dationem illam impugnanti, *l. Scia 26. ff. de Tut. & curat. dat.* Ratio est, quòd ejus intentionis major ætas sit fundamentum, & ex ipsa tutoris vel curatoris datione & in hac interveniente judicis decreto minoris ætatis orta præsumptio majorem probandi onus transferat in contradicentem, juxta dicta n. 15. & tradita à *cit.* Saliceto n. 6. Mascard. n. 10 & Menoch. n. 28.

Illud etiam probè notandum est, tatis probandæ onere à Jure gravatum, istò aliquando liberari beneficio præsumptionis, pro ipso militantis; quòd v.g. ipse habitus corporis majorem vel minorem ætatem aspicientibus exhibeat, *l. Minor 32. pr. ff. de Minoribus*; quòd ei tanquam minori curator, non respectu alicujus causæ duntaxat, sed simpliciter sit datus, *l. Cùm te cit.* quòd pro ipso super ætate lata sit sententia; hanc enim quoad illius temporis ætatem fidem etiam in alio judicio facere, cum Bartolo *in l. De ætate cit.* notat *cit.* Menoch. n. 42.

Dubium secundò est de modis probandi ætatem: qui tres præcipuè sunt Testimonia, Instrumenta, Præsumptiones.

Et imprimis quidem, ipsam testimonii probari, liquet ex *l. Omnes 2. C. de His, qui ven. et. puta, parentum, consanguineorum, domesticorum*; quia filii ferè nascuntur intra secreta domorum: et autem, quæ domi & in secreto sunt, personarum in domo habitantium, eamque frequentantium testimoniis probantur, *l. Et*

1. Ex consensu 3. §. 6. V. Super plagis C. de Repud. cit. Mascard. Conclus. 688. n. 7. & Menoch. pref. 5. n. 14. ubi uterque testimonium patris, super ætate filii deponentis, regulariter semiplenam, & alterius testimonio, vel adminiculis aliis accedentibus plenam probationem facere docet: idemque de obstetricum, nutricum & similibus depositionibus tradit Oddus p. 1. cit. q. 37. à n. 39.

47. Deinde instrumentis ætatem probari, desumitur à paritate testimoniorum; quod instrumentis eadem probandi vis, quæ testimonio depositionibus, adstruatur, l. In exercendi 15. C. de Fide instrum. ut, si super ætate publicum vel authenticum instrumentum producat, fidem de illa faciat plenam, c. Scripta 2. de Fide Instrum. §. l. Cum precibus 18. C. de Probat. Eadem autoritate & probandi vi pollent Liber & Acta publica civitatis vel oppidi ab Actuario aliòve officiale publico descripta, arg. l. Etiam 16. ff. de Probat. cit. Mascard. Conclus. 671. num. 7. & Menoch. pref. cit. n. 4. & non minor, quam huiusmodi actis, solet adstrui libro Parochiali, in quo sacro fonte lustratorum nomina, cognomina, nativitatis, aut saltem Baptismi tempus ab ipso parcho adnotantur; quòd, cum ista in libro illo describere ad ejus officium pertineat, ex decreto S. Synodi Tridentinæ Sess. 24. cap. 2. de Reformat. matr. consuetudo in eo descriptis eandem vim contulerit, quam libro alterius publici officialis, cit. Mascard. Conclus. 672. num. 18. & Antonell. de Temp. Legal. Lib. 2. cap. 13. num. 9. Minorem, & filii sui ætatem semiplenè duntaxat probandi vim libris parentum, sive adhuc superstitum, sive ab humanis exemptorum, tribuit communis sententia DD. apud cit. Menoch. n. 10. & Oddum n. 90. adhibita distinctione tali libro in præjudicium tertij extranei modi-

cam: in istius autem favorem contra filium suum, uti & pro isto in præjudicium ipsius patris scribentis plenè probandi vim non male adstruentium.

48. Demum præsumptionibus fundatis in iudiciis & conjecturis per aspectum ocularem ex habitu corporis, specie vultus, colore capillorum &c. l. Minor 32. ff. de Minoribus: ex quibus de ætate, ob modicum excessum non ab omnibus cognoscibili, solus iudex conicit; quòd, si personam oculis ipse non contempletur, facile decipiatur: nisi, qui de huiusmodi ætate ex aspectu testificatur, etiam non interrogatus dicti sui reddat rationem, Bartol. in l. De ætate cit. n. 9. & Menoch. Præsumpt. cit. num. 58. De ætate verò propter magnum excessum ab unoquoque facile cognoscibili iudex non ex suo tantum aspectu pronuntiabit: sed aliis quoque ex illo deponentibus & dicti sui verisimilem rationem reddentibus fidem habere debet; quòd de his, quæ sensu corporeo communiter percipiuntur, testes deponere & ex aspectu desumptæ præsumptionis suæ verisimilem rationem reddere facile possint, cit. Mascard. Conclus. 667. n. 11. & Menoch. n. 63. quis modicus, aut magnus excessus sit, cum Bartolo in l. De ætate cit. n. 10. latè declarans.

49. Dubium tertio est, à quo, Conceptionis, Nativitatis vel Baptismi die ætas sit computanda. Ab ipso conceptionis die, si id utile sit ei, de cuius ætate quæritur, eam computandam, cum Glossa in Cancell. Apostol. Reg. 17. existimat Oddus de Restitut. in integ. p. 1. q. 2. n. 48. quòd is, qui in utero est, in favorabilibus pro nato habeatur, l. Et servorum 5. §. 2. §. l. Qui in utero 7. ff. de Statu hom. At, licet hoc ita sit, & fœtus in utero quoad privilegia libertatis, ingenuitatis &c. ut ita dicam, legitimitatis pro jam nato reputetur:

T t 2

putetur: & ex vivo testatore conceptæ proli successio ab intestato deferatur, §. Sui 2. & §. Et licet 8. Instit. de Success. ad intest. quoad ætatem tamen aliòsque Jure non expressos effectus eam, etiam in favorabilibus, præsertim quoad Ordinum & beneficiorum Ecclesiasticorum collationem pro jam nata habentium Opinio à vero ad eò deviat, ut eà nihil falsius esse asserant Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. 3. §. 2. num. 3. & Sanchez Lib. 4. Moral. cap. 35. n. 4. quòd conceptionis dies omnino incerta; atque idcirco generali usu receptum sit, ætatem à Nativitatis die computandam, juxta l. Denique 3. §. 3. ff. de Minoribus.

50. Idem cum his quoad temporalia sentit: quoad spiritualia verò ab ipsis dicitur Corradus Prax. Benefic. Lib. 4. cap. 6. n. 22. & cum Gonzalez in Reg. 8. Canonell. Gloss. 9. §. 1. n. 108. ætatem in spiritualibus à Baptismi suscepti die computandam, ait; quòd illius susceptione homo spiritualiter renascatur, c. Debitum 4. de Baptismo: & ætatis ad Ordines, beneficia & professionem Religiosam requisitæ probationem ex libro Baptismali peti, & à proprio parochò defumi consuevisse, ex variis Rotæ decisionibus con-

51. stet. Sed, est hoc plerumque fiat; quòd infantes, si commodè valeant, fere ipsò, quò in lucem editi sunt, die sacro fonte abluantur: & ætatis probatio ex libro illo depromptà expeditior plerumque non sit: casu tamen, quò de die natali, baptismalem antecedente, sive ex libro illo, sive aliunde legitime constat, canonicæ ætatis computationem ab ipso natiuitatis die inchoatam, sicut in temporalibus, sic etiam in matrimonio tam spirituali, quam carnali, in Ordinum susceptione & collatione beneficiorum & spiritualibus quibusvis attendendam, cum Baldo in c. Cum in cunctis 7. pr. de Elect. n. 5. Mandosio

de Ætat. minor. cap. 1. n. 25. Garcia p. 2. de Benefic. cap. 4. n. 89. & aliis docet Fagnanus in pr. cit. n. 133. id firmans declaratione S. Congregat. Cardinal. Trid. Interpp. quæ super casu provisi de Canonatu, annexum habente Ordinem Presbyteratus, ad quem is intra annum promoveri poterat, si ætas à natali, non etiam si à baptismali die computaretur, consultata & interrogata, à qua die ætatis computatio faciendâ sit, respondit, à natali, non à baptismali. Ratio est partim; quòd, cum ab ætatis computandæ Regula Jure prodita, l. Denique 3. §. 3. cit. & generali usu approbata in spiritualibus recedendum, ullò canone expressum non sit, neque efficaci ratione suadeatur, ei in his quoque sit inhærendum: partim verò; quòd à natiuitate facta ætatis computatio accommodata sit omnibus: non etiam, quæ fit à die collati baptismi; cum iste plerumque tardius, non rarò post aliquot dies, & post complures vitæ annos suscipiatur à Neophytis: quibus ad Religionem, sacros Ordines & beneficia Ecclesiastica aspirantibus à baptismali die inchoata ætatis computatio æquò durior foret.

Dubium quartò est, an, si canone, lege, statuto, aliàve dispositione ad dignitatem, munus, vel actum aliquem certorum annorum ætas exigatur, ultimus annus esse debeat completus, vel sufficiat inchoatus. Quæ in re pugnantibus Regularum statuunt DD. quibusdam completum exposcentibus cum Decio in c. Cum in cunctis 7. de Elect. n. 48. Navarro de Temp. Ordin. consil. 9. Steph. Gratiano Disciplin. forens. cap. 946. n. 31. & Flamin. Lib. 12. de Resignat. q. 8. n. 2. Aliis inchoatum admittentibus cum Zerola Prax. Episc. V. Ordo, §. 1. Cavall. Commun. Opin. q. 523. & aliis relatis à Barbola de Offic. Episcop. alleg. 16. num. 1. in fine. Quorum Regularum vel Opinionum altera re-

cera respicienda tunc demum est, quando certum ætatis annum exposcentis mentem non satis produunt verba legalis vel alterius dispositionis; quæ non raro annum solummodo inchoatum perspicue admittunt vel excludunt.

§3. Et inchoatum quidem ferè admittunt verba, *Si attigerit annum, c. Cum in cunctis cit. §. Inferiora: Si venerit ad annum, & aliquando etiam, Si pervenerit ad annum;* cum, qui annum *vg. vigesimum* attingit, aut in eo est, ad eum pervenisse videatur, saltem in favorabilibus *l. Si filium 78. §. 1. ff. ad S. C. Trebell. & l. Ad Rempublicam 8. V. Annus. ff. de Muner. & honor. licet alias Pervenienti verbò regulariter perfectio significetur. l. Non putabam 48. ff. de Condit. & demonstr. Bartol. in l. Si filium cit. n. 1. Tufchus Pract. V. Dicitio, concl. 328. n. 1. & Bruneman in l. cit. n. 5. Inchoatum etiam annum denotant verba, *Si sit in anno, Clement. fin. de Ætat. & qualit. ubi. Glossa V. In decimo octavo, Panormit. n. 6. & Barbofan. 8.* Si annus exprimat cum dictionibus *Ante, Ad, Intra* vel *Infra, Juxta;* quia præpositionibus istis denotatur tempus imperfectum, *Surdus decis. 178. n. 3. & Antonell. Lib. 4. de Temp. legal. cap. 1. n. 13.* quod ferè etiam importatur, si annus exprimat ablativò singulari, *citt. Bartol. n. 1. Surdus n. 4. & Antonell. n. 14.* Nisi verbò aliquò adjunctò *vg. Si anno vixerit, steterit, perseveraverit,* completum tempus significetur.*

§4. Completum autem ultimum annum exposcent verba, *Si expleverit, excefferit, exegerit, c. Cum in cunctis cit. pr. Trid. Sess. 25. cap. 7. & 15. de Regular. Si major vel etiam, Si non minor sit 20. annis, cap. 7. cit. Sess. 24. cap. 12. de Reformat. & l. Denique 3. §. 3. ff. de Minoribus, Garcias p. 7. de Benef. cap. 4. n. 67.* Si anno præponatur dicitio *Post,* quæ extremitas

& lapsus totius temporis significatur, *Bartol. in l. Mutuum 2. §. 3. ff. de Reb. credit. vel dicitio Per;* quia hæc præpositio totius temporis continuationem & perfectionem denotat, *l. Urbana 166. in fine. ff. de V. S. Tufchus V. Dicitio cit. conclus. 324. à n. 1. uti & præpositiones A, Ab, vel Ex,* quando ponuntur pro *Post,* pro qua dictione sumptæ separant & expressum tempus excludunt, *l. Pater 30. §. 1. ff. ad L. Jul. de Adult. & l. Neminem 64. ff. de Decurionib. Tiraquell. de Repr. ad. §. 1. gloss. 11. à n. 4.* Si certorum annorum mentio fiat in genitivo numeri pluralis, *vg. Si sit 20. annorum, l. Is cui 49. pr. ff. de Legat. 1. can. Subdiaconus 4. junctâ Glossâ. V. Non minor. dist. 77. & cit. Gloss. V. In decimo octavo, Bartol. in l. cit. n. 1. & ferè quoties certi anni præscribuntur in numero plurali *vg. Si habeat annos, Si vixerit, aut steterit annis Trid. cit. cap. 7. & 15. cit. Surdus n. 7. & Antonell. n. 16.**

Si certum annum præscribentis mens & verba sint ambigua, recurrentum est ^{55.} ad allegatas DD. Regulas, & præferenda prior; ut, licet in favorabilibus aliquando annus inchoatus pro completo habeatur, *arg. §. 1. l. Si filium & V. Annus l. Ad Rempublicam cit.* Regulariter tamen in plurium annorum termino ultimus annus ad extremum diem completus exigatur; cum; quòd Regula prior in multò pluribus casibus verificetur: tum verò; quòd annus in rerum natura non sit, nisi sit integer & perfectus, *citt. Surdus num. 12. Gratian. n. 31. & Antonell. n. 7.*

Is autem casibus, quibus annus ^{56.} completus exposcitur, ultimum diem inchoatum pro completo in favorabilibus; non etiam in odiosis regulariter habendum, cum Bartolo in *l. Denique cit. §. Minorem n. 2. Baldo in l. Is cui cit. Oppos. 3. Duareno in l. cit. §. Dixi;* advertunt laudati Græ-

dati Gratian. cap. 161. n. 27. & Antonell. n. 2. sic enim matrimonium à mare 14. & à foemina 12. anni die ultimò contractum, eodémque conditum ab illis testamentum, propter specialem utriusque favorem, c. fin. de Sent. & re judic. Jure subsistunt, l. A qua aetate s. ff. Qui test. fac. poss. ut in c. fin. de Despons. impub. Panormit. n. 6. & Joan. Andr. n. 3. & in l. cit. Bartol. & Bruneman. uterque n. 1. advertunt: & contra sponsalia casu, quò prudentia aetatem non lupplet, septimi, & Professio Religiosa decimi sexti aetatis anni ultimò die contracta vel emissa valore destituuntur, ex doctrina Sanchez Lib. I. de Matrim. disp. 16. n. 4. & aliorum ut infra suis locis statuetur.

ARTICULUS V.

De Probatione Filiationis.

SUMMARIUM.

37. Celebris casus controversae filiati-
onis.
38. Matræ probatio certa:
39. Patris serè presumptiva tantùm
habetur.
40. Filius mariti esse presumitur in ejus
domo natus ex uxore.
41. Etiam adultero polluit à ab alio,
42. Et prolem ex adulterò conceptam
asserente:
43. Imò & si maritus uxori non semper
cohabitavit.
44. Et proles adultero similior sit, quàm
marito.
45. Prolem ex concubinario potius,
quàm alio conceptam, hominis
duntaxat presumptio est.
46. Filius quis ex nominatione cum

traffatione & educatione con-
juncta;

67. Non ex sola nominatione presumi-
tur.
68. Fama aliis adminiculis accedenti-
bus:
69. Non sola filiationem plenè probat.
70. Filiatio etiam ex Actu publico &
probat.

ETiam hujus articuli discussione an-
sam dedit propositæ Rubricæ c.
Per tuas 10. subjectum percelebre
Innocentii III. Rescriptum super
casu, quò Bertha à Titio post septem an-
norum concubinatum, nullâ prole suscep-
tâ, divertens, ad eumque, non multo tem-
pore exactò reversa peperit Cajum, eum-
que ex Titio susceptum, constanter asser-
ruit: & ab isto multis precibus devictò
obtinuit, ut Cajum filium suum publicè
recognosceret, nominaret, isque pro tali
communiter ab utroque haberetur, do-
nec Cajum Sophiæ Titii ex sorore nupti
matrimonio conjungendi occasio esset;
hâc enim oblata varians Bertha Cajum
non ex Titio, sed ex alio viro susceptum,
ullâque contanguntate Sophiæ non con-
junctum, publicè & cum juramento est
confessa. Super quo casu ad se delato
laudatus Papa rescripsit, Cajum pro So-
phiæ consobriño, & ad matrimonium
cum ea incundum de Jure inhabili habend-
um, ex præsumptione orta ex præmissis
& quòd secundum leges etiam Civiles, &
Generaliter 13. C. de non numer. pec. Ni-
mis indignum sit, quod suâ quisque voce
dilucidè protestatus est, id in eundem ca-
sum infirmare, testimonioque proprio ve-
sistere. Pro cujus Apostolica & in præ-
utilissima decisionis declaratione

Dubium & quæstio est, an filiatio & quomodo probari valeat. Est autem probatio alia Vera & certa, alia solummodo
Presum-